

Papoušek, Dalibor

Odešel Josef Kandert

Religio. 2023, vol. 31, iss. 1, pp. [169]-171

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/Rel2023-1-14>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78398>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](#)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20230713

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Odešel Josef Kandert

DALIBOR PAPOUŠEK

Dne 8. prosince 2022 nás opustil profesor Josef Kandert, afrikanista a sociální antropolog, muzejník, překladatel a v neposlední řadě také dlouholetý šéfredaktor časopisu *Religio* (2012-2021). Především však byl příjemným společníkem a přátelským kolegou.

Josef Kandert se narodil 22. července 1943 v Praze. Po maturitě vystudoval etnografii, folkloristiku a afrikanistiku na Filozofické fakultě UK (1961-1966), přičemž již během studia pracoval jako dokumentátor v Náprstkově muzeu v Praze. Po skončení studií nastoupil do aspirantury na Ústavu etnografie a folkloristiky ČSAV (1966-1969), kterou úspěšně ukončil prací *Členství v totálních skupinách a role jednotlivce*. Vzhledem k potížím vycestovat do některé z afrických zemí, byla jeho kandidátská práce založena na antropologickém výzkumu slovenských obcí v Horehroní a na Maguře. Badatelský vztah k tomuto blízkému středoevropskému regionu jej pak přes intenzivní zájem o Afriku s různou intenzitou provázel po celou jeho kariéru.

V roce 1969 nastoupil jako kurátor afrických sbírek do Náprstkova muzea, kde pracoval až do roku 2010. Během svého působení v muzeu uskutečnil několik výzkumných a studijních cest do afrických zemí (Nigérie a Pobřeží slonoviny 1973-1974, Etiopie 1988, Zimbabwe 1989, Maroko 1997, Angola 2005, Zambie 2007). Vedle zásadní přehledové práce *Afrika*¹ publikoval řadu specializovaných monografií i odborných článků, ať už byly inspirovány badatelským zájmem o sociální stratifikaci a politické systémy² nebo přímo sbírkovým fondem pražského Náprstkova mu-

1 Josef Kandert, *Afrika*, Praha: Mladá fronta 1984.

2 Josef Kandert, „Social Stratification of the Zande“, in: Ladislav Holý – Milan Stuchlík (eds.), *Social Stratification in Tribal Africa*, Praha: Academia 1968, 97-130; id., „Zande“, in: Henry J. M. Claessen – Peter Skalník (eds.), *The Early State*, (New Babylon: Studies in the Social Sciences 32), The Hague: Mouton 1978, 511-529; id., „Příběhy doby snění...: Západní Afrika“, *Světová literatura* 38/3, 1993, 62-80; id., „Recentní skupiny lovců a sběračů“, in: Adéla Křikavová – Ľubica Obuchová (eds.), *Krajina v dějinách člověka: Soubor studií pracovní skupiny Člověk a krajina v dějinách*, (Zvl. č. Zpravodaje České orientalistické společnosti), Praha: Česká orientalistická společnost – Dar Ibn Rushd 1997, 19-28.

zea.³ Podílel se na přípravě řady výstav věnovaných Africe (Expozice Afriky 1980, Africké umění v Československu 1983, Umění západní Afriky 2004)⁴ i jiným oblastem mimoevropských kultur (Argonauti čtyř světových stran 1977, Islám a jeho svět 1995).⁵

Vzhledem k tomu, že v roce 1977 odmítl podepsat tzv. Antichartu, byl na dlouhou dobu zablokován v kariérním růstu, i když mohl setrvat v Náprstkově muzeu, které v pražských poměrech tvořilo určitou, méně nápadnou oázu. O to více přivítal změny, jež nastaly po listopadové revoluci v roce 1989. Ve spolupráci se Zdeňkem Pincem se od roku 1991 angažoval při budování Institutu základů vzdělanosti UK, který se v roce 2000 stal základem nové Fakulty humanitních studií UK. Od roku 1991 přednášel sociální antropologii také na Fakultě sociálních věd UK, která se stala jeho domovskou fakultou a kde se habilitoval (1996) a později byl také jmenován profesorem (2004). Po dlouhou dobu zde zastával funkci vedoucího Katedry sociologie Institutu sociologických studií FSV UK (1998-2016).

Jeho univerzitní angažmá organicky doplňovala širší organizační činnost v českých odborných společnostech, především v Národopisné společnosti (předseda v letech 1991-1996), České společnosti pro religionistiku (místopředseda v letech 1996-2011), České společnosti antropologické a České asociaci pro sociální antropologii.

V průběhu polistopadového působení na sociálně vědných pracovištích obou fakult se přirozeným obloukem postupně vracel ke svým badatelským počátkům terénní antropologických výzkumů v prostoru střední Evropy⁶ a věnoval se i obecnějším otázkám, jak dokládá zejména jeho

3 Josef Kandert, „Tradition of Metal-Casting in Eastern Nigeria and Western Cameroon Between 1840 and 1940“, *Annals of the Náprstek Museum* 17, 1990, 7-110; id., *Kultura a společnost v Jižní Africe v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století očima dr. Emila Holuba = The Culture and Society in South Africa of 1870s and 1880s: Views and Considerations of dr. Emil Holub, Catalogue of the Collection of the Náprstek Museum in Prague*, Prague: National Museum – Náprstek Museum 1997; id., *Personalities of African Collecting in the Czech Lands in the Times of the Habsburg Monarchy (16th Century – 1918): Collections of the Historical Museum and the Náprstek Museum of the National Museum*, Prague: National Museum 2008.

4 Václav Formánek – Erich Herold – Josef Kandert, *Africké umění v Československu: Výstava v Letohrádku královny Anny v Praze, červen – srpen 1983*, Praha: Správa kulturních zařízení MK ČSR v nakladatelství a vydavatelství Panorama 1983; Josef Kandert, *Umění západní Afriky: [katalog výstavy 3. 6. – 26. 9. 2004, Muzeum umění Olomouc]*, Olomouc: Muzeum umění Olomouc 2004.

5 Josef Kandert, *Argonauti čtyř světových stran: Průvodce výstavou*, Praha: Náprstkovo muzeum 1977; id., „Sbírky z islámských zemí v České republice“, in: Oldřich Neužil – Alena Mizerová (eds.), *Islám a jeho svět*, Brno: Moravské zemské muzeum – Litera 1995, 106-113.

6 Josef Kandert, *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. století*, Praha: Karolinum 2004; id. (ed.), *Jihomoravský venkov po*

religionistická práce *Náboženské systémy*.⁷ Kandertovo životní dílo tak v logické symbióze zahrnuje afrikanistiku i studia středoevropského prostředí a ústilo do obecnějších témat sociální antropologie.⁸ Sociální antropologii, kterou mohl (byť pod jiným názvem) vystudovat v krátkém oživení šedesátých let, přes všechny peripetie normalizační nesvobody skromně hájil v ústraní Náprstkova muzea a poté zúročil v listopadové obnově a rozvoji dříve proskribovaného univerzitního oboru. V naší paměti zůstane jeho laskavý úsměv a kouzelné příklady z afrického terénu, jimiž rozšafně dovedl rozptýlit eurocentrický opar mnohých teoretických debat. Čest jeho památce!

socialismu: Filipovsko na konci devadesátých let 20. století: (Informatoria katedry sociologie – Filipov III), Praha: Matfyzpress – Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd 2004.

7 Josef Kandert, *Náboženské systémy: Člověk náboženský a jak mu porozumět*, Praha: Grada 2010.

8 Blíže viz podrobnou bibliografii: *Josef Kandert, Bibliografická příloha Národopisné revue 35, Strážnice, Národní ústav lidové kultury 2021.*